

การจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

A Participatory Knowledge Management to support the life quality for
the elderly staying in Hoo Tamnop Sub-district, Pa Kham District,
Buriram Province

กุลกันยา ศรีสุข¹ ปรีชา ปาโนรัมย์² ชนินาถ ทิพย์อักษร³
อนงค์ ทองเรือง⁴ คธาวุฒิ จันบัวลา⁵
Kulkanya Srisuk¹ Preecha Panoram² Chaninat Tip-aksorn³
Anong Tongreng⁴ Katawut Janbuala⁵

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทคุณภาพชีวิต แนวทางการจัดการอาชีพเสริม และการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 100 คน จาก 6 หมู่บ้าน ตามเกณฑ์ที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์มีจำนวน 286 คน สภาพการเป็นอยู่ส่วนใหญ่อยู่ติดบ้าน อาชีพที่ทำได้ ทำไร่ ทำนา และทำสวน สำหรับแนวทางการจัดการอาชีพเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตควรเป็นอาชีพที่สามารถทำภายในบ้านได้ เช่น ทำดอกไม้จันทน์ ทอเสื่อ จักรสาน และอาชีพที่ถนัดคือ การปลูกพืชสวนครัวเพื่อการจำหน่าย เป็นต้น และการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ควรมีการจัดในรูปแบบ การให้ความรู้ การจัดหาพ่อค้าคนกลาง และตลาดเพื่อการจำหน่ายให้ โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือมหาวิทยาลัยเป็นผู้เชื่อมประสาน

คำสำคัญ : การจัดการความรู้, การมีส่วนร่วม, การส่งเสริมคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

¹ กุลกันยา ศรีสุข อาจารย์ประจำสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² ปรีชา ปาโนรัมย์ อาจารย์ประจำสาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³ ชนินาถ ทิพย์อักษร อาจารย์ประจำสาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁴ อนงค์ ทองเรือง อาจารย์ประจำสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁵ คธาวุฒิ จันบัวลา อาจารย์ประจำสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ABSTRACT

The objective of this research to study the context of quality of life Guidelines for the management of the occupation and knowledge management to enhance the quality of life for the elderly in the district ears weirs Pakham Buriram. The samples include the 100 elderly people from six villages, the criteria using the interview and focus group and the qualitative research used content analytics. The research found that the elderly in the district ears weirs Pakham Province with a total of 286 people, the condition was most adjacent house of Horticulture kitchens for the disposal and management, and knowledge to improve the quality of life for the elderly. It should be provided in the form, Awareness Supply middlemen and the market for sale to The Tambon Administration Organization or university as a binder.

Keywords: Knowledge management, Participation, Quality of life promotion, Elderly

ความสำคัญของปัญหา

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันพบว่า 1) จำนวนผู้สูงอายุมีเพิ่มมากยิ่งขึ้น และโดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเหล่านี้มีอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งด้วยวัยที่มีอายุมากแล้ว อาชีพทางการเกษตรที่ต้องใช้แรงงานในการทำนั้นค่อนข้างจะทำได้ยากและลำบาก 2) หลายคนขาดการค้นหาคำศัพท์ในอาชีพที่เหมาะสม เพราะโดยส่วนใหญ่ก็จะไม่ทราบว่าทำอะไร 3) มีหลายคนที่ไม่ผลิตสินค้าในลักษณะผลิตภัณฑ์ชุมชน แต่ขาดการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปสู่การจำหน่าย 4) การขาดความรู้และทักษะวิธีจำหน่ายสินค้าแบบออนไลน์ และ 5) ขาดการจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ในลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรมีการดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุได้เรียนรู้ร่วมกันในการเพิ่มศักยภาพด้านเศรษฐกิจให้กับตนเองและมีโอกาสในการยึดเป็นอาชีพในยามเกษรา ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำเป็นแผนงานวิจัยเป็นลักษณะชุดโครงการภายใต้ชื่อแผนงานวิจัยว่า การจัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างคุณค่าชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนที่อาศัยอยู่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตำบลหูก้านบ อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทคุณภาพชีวิตกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการอาชีพเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

ระเบียบวิธีวิจัย

ช่วง 6 เดือนแรก

1. ประชุมคณะนักวิจัยย่อยแต่ละโครงการเพื่อการดำเนินงาน โดยให้นักวิจัยย่อยทั้ง 3 โครงการนำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัย ในที่ประชุม ซึ่งที่ประชุมประกอบไปด้วย หัวหน้าแผนงานวิจัย ที่ปรึกษาโครงการวิจัย นักวิจัยทั้ง 3 โครงการ ตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ และให้แต่ละโครงการย่อนำเสนอการดำเนินงานในรูปแบบ Power Point ภายในที่ประชุมพร้อมรับคำแนะนำจากคณะผู้เข้าร่วมประชุม

2. เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยกับนักวิจัยในแต่ละโครงการ โดยนำคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในที่ประชุมแผนงานวิจัยมาปรับปรุงเพื่อดำเนินการวิจัย จากนั้นแบ่งงานให้แต่ละโครงการดำเนินการตามแผนงานที่กำหนด โดยมีการจัดลำดับกิจกรรมการดำเนินการ ดังนี้

- ประสานงาน (เตรียมพื้นที่ เตรียมคนทำงาน) เพื่อแสวงหาภาคร่วมระดับพื้นที่
- ศึกษาโจทย์วิจัยเพื่อนำรายละเอียดต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อการแก้ปัญหาพร้อมกับพื้นที่และปรับแนวคิดภาคร่วมให้ไปในแนวเดียวกัน

- ศึกษาทบทวน แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและคณะผู้วิจัยทำความเข้าใจกับสถานภาพกลุ่มผู้สูงอายุรวมทั้งกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่ศึกษา โดยคณะผู้วิจัยเข้าไปศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มผู้สูงอายุ กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินงานอยู่ โครงสร้างกลุ่มปัญหาความต้องการ การขยายเครือข่ายฯ โดยมีแนวทางการดำเนินงานเบื้องต้น ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และบริบทในพื้นที่

3. จัดประชุมเพื่อให้โครงการย่อยแต่ละรายงานความก้าวหน้าในที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง และให้แต่ละโครงการส่งรายงานความก้าวหน้า เพื่อนำมาเป็นที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการวิจัยที่ถูกต้องเหมาะสม โดยให้ส่งจำนวน 3 บทแรก รวมทั้งเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเชิงสำรวจ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีหัวหน้าแผนงานวิจัย ที่ปรึกษาโครงการวิจัย นักวิจัยทั้ง 3 โครงการ เป็นผู้นำเสนอ โดยจัดเป็นกิจกรรม ดังนี้

- เวิร์คช็อปศึกษาภาพ และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุรวมทั้งกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่ศึกษา

- เวิร์คช็อปรายงานความคืบหน้าผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่

4. ดำเนินการจัดประชุมเพื่อให้คณะนักวิจัยแก้ไขทั้ง 3 บท และเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อให้ถูกต้อง และจัดประชุม พาคณะนักวิจัยรายงานความก้าวหน้ารอบแรก เป็น Power Point พร้อมทั้งส่งรายงานความก้าวหน้าให้กับสถาบันวิจัยและพัฒนา

ช่วง 6 เดือนหลัง

5. ให้แต่ละโครงการดำเนินการลงพื้นที่เพื่อทำวิจัย โดยกำหนดให้แต่ละโครงการดำเนินการตามแผนงานที่ได้ตั้งเอาไว้ กล่าวคือ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานภาพ ปัญหาและความต้องการ โดยการสำรวจข้อมูล สัมภาษณ์ จัดเวทีย่อยจากกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้ กลุ่มผู้สูงอายุประมาณ 100 คน ผู้นำชุมชนจำนวนประมาณ 40 คน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลหูก้านจำนวน 10 คน นักวิชาการจำนวน 5 คน และนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนนิสิตวิจัยจำนวน 50 คน โดยให้แต่ละโครงการย่อยทั้ง 3 โครงการดำเนินการอย่างเป็นระบบ

6. จัดประชุมเพื่อให้แต่ละโครงการรายงานความก้าวหน้ารอบสอง ต่อที่ประชุม ซึ่งที่ประชุมประกอบไปด้วยหัวหน้าแผนงานวิจัย ที่ปรึกษาโครงการวิจัย นักวิจัยทั้ง 3 โครงการ ตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และให้จัดประชุมกลุ่มย่อยทั้ง 3 โครงการ เพื่อให้แต่ละโครงการได้แก้ไขข้อมูลการวิจัย ตามคำแนะนำของคณะผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดทำร่างรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ของแต่ละโครงการย่อยและจัดทำร่างรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์แบบแผนงานวิจัยเพื่อนำส่งต่อที่ประชุมของสถาบันวิจัยและพัฒนา

7. ขั้นการติดตามประเมินผล ในกระบวนการสุดท้ายของการดำเนินงานวิจัยนั้น ผู้วิจัยมีการติดตามผลของการดำเนินกิจกรรมดังนี้

- ติดตามผลการดำเนินงานในช่วง 6 เดือนแรก และ 6 เดือนหลัง กับฝ่ายที่เกี่ยวข้องทุกระดับในพื้นที่เป้าหมาย

- เวทีการจัดการความรู้ (KM) ของโครงการย่อยทั้ง 4 โครงการ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละโครงการย่อย

- ถอดบทเรียนการจัดการองค์ความรู้ของทุกโครงการย่อยอย่างมีส่วนร่วมจาก กลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 100 คน จาก 6 หมู่บ้าน

8. จัดประชุมเพื่อให้คณะนักวิจัยรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เป็น Power Point พร้อมทั้งนำส่งข้อมูลไปยังที่สถาบันวิจัยและพัฒนา

9. จัดประชุมคณะนักวิจัยเพื่อทำการแก้ไขข้อมูลการวิจัยตามคำแนะนำของคณะผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันวิจัยและพัฒนา พร้อมทั้งประชุมเพื่อจัดทำบทความวิจัยเพื่อนำตีพิมพ์ในวารสารวิจัยระดับชาติต่อไป

สรุปผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดเอาไว้ดังต่อไปนี้

1. ในด้านบริบทคุณภาพชีวิต กลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบดังต่อไปนี้ หมู่บ้านตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ที่อยู่บริเวณรอบๆ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ประกอบไปด้วย

หมู่ 2 บ้านหนองขนุน จากการศึกษาข้อมูล พบว่า บ้านหนองขนุน มีผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ นาย สุชาวัฒน์ เชื้อนิศย์ มีจำนวนครัวเรือน 96 ครัวเรือน พื้นที่ทั้งหมด 2,500 ไร่ มีประชากรรวมทั้งหมด 500 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 254 คนและเพศหญิง 246 คน โดยสามารถแยกเป็นจำนวนผู้สูงอายุ อายุระหว่าง 61-69 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 31 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 16 คน และเพศหญิง 15 คน

หมู่ 3 บ้านโคกว่าน มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายสุขุม เทียนทอง มีจำนวนครัวเรือน 92 ครัวเรือน พื้นที่ทั้งหมด 68 ไร่ มีประชากรรวมทั้งหมด 437 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 227 คน และเพศหญิง 210 คน สามารถแยกเป็นจำนวนผู้สูงอายุ อายุระหว่าง 61-69 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 29 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 18 คน เพศหญิง 11 คน

หมู่ 4 บ้านไทยเจริญ มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายสมคิด ไพเราะ มีจำนวนครัวเรือน 284 ครัวเรือน พื้นที่ทั้งหมด 402 ไร่ มีประชากรรวมทั้งหมด 789 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 383 คน และเพศหญิง 406 คน โดยสามารถแยกเป็นจำนวนผู้สูงอายุ อายุระหว่าง 61-69 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 54 คน เพศชาย 26 คน และเพศหญิง 28 คน

หมู่ 5 บ้านโคกไม้แดงหัวกระสัง มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายสมาน ศรีละมัย มีจำนวนครัวเรือน 175 ครัวเรือนพื้นที่ทั้งหมด 1,920 ไร่ มีประชากรรวมทั้งหมด 820 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 416 คน เพศหญิง 404 คนสามารถแยกกลุ่มผู้สูงอายุ

อายุระหว่าง 61-69 ปี มีจำนวน 41 คน เพศชาย 15 คน เพศหญิง 26 คน

หมู่ 6 หูทาบ มีกำนันชื่อ นายธรรณัฐ ชากักดี มีจำนวนครัวเรือน 301 ครัวเรือน พื้นที่ทั้งหมด 950 ไร่ มีประชากรรวมทั้งหมด 900 คน โดยแยกเพศชาย 449 คน เพศหญิง 451 คน สามารถแยกกลุ่มผู้สูงอายุ อายุระหว่าง 61-69 ปี มีจำนวน 79 คน เพศชาย 39 คน เพศหญิง 40 คน

หมู่ 7 บ้านน้อยพัฒนา มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ-นายจักรกฤษณ์ ไ้ววิจิตรภรณ์ มีจำนวนครัวเรือน 257 ครัวเรือน พื้นที่ทั้งหมด 4,670 ไร่ ประชากรรวมทั้งหมด 947 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 254 คนและเพศหญิง 246 คน สามารถแยกกลุ่มผู้สูงอายุ อายุระหว่าง 61-69 ปี มีจำนวน 52 คน เพศชาย 28 คน เพศหญิง 24 คน

ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 61-69 ปี ทั้ง 6 หมู่บ้านรอบบริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีจำนวนทั้งสิ้น 286 คน โดยแต่ละหมู่บ้านจะมี คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือผู้นำชุมชนในการดูแลในฝ่ายต่าง ๆ และมีองค์การบริหารส่วนตำบลหูทาบมาเป็นผู้ดูแลในส่วนการปกครองในระดับตำบล มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประสานงาน

และสำหรับด้านความเป็นอยู่โดยทั่วไป กลุ่มผู้สูงอายุ ทั้ง 6 หมู่บ้าน ในพื้นฐานด้านครอบครัวนั้น กลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่กับลูกหลาน โดยมีสมาชิกในครอบครัวประมาณ 5-7 คน ประกอบด้วย ตา ยายหรือปู่ ย่า และ หลานๆ ซึ่งในแต่ละครอบครัวจะมีหลานเฉลี่ย 2-3 คน โดยมีรูปแบบความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน และความรับผิดชอบของผู้สูงอายุจะเกี่ยวกับการเลี้ยงดูหลานเป็นส่วนใหญ่ เพราะเนื่องจากลูกต้องไปทำงานต่างถิ่น ซึ่งหน้าที่ที่ผู้สูงอายุได้ทำในกิจวัตรประจำวันนั้น คือในช่วงเช้าตื่นเข้าเพื่อทำหุงข้าว และทำกับข้าวให้หลานได้รับประทาน จากนั้นส่งหลานไปโรงเรียน ในช่วงสายผู้สูงอายุจะไปทำสวน ทำนา ทำไร่ และช่วงเย็น หุงข้าว ทำกับข้าว และรอรับหลานกลับจากโรงเรียน ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุจะมีกิจวัตรประจำวันในรูปแบบนี้ เรื่องการดูแลสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวและโรคทั่วไปที่ต้องทานยา และพบแพทย์ตามระยะเวลาที่กำหนด เช่น โรคความดัน เบาหวาน ปวดข้อเข่า ข้อเข่าเสื่อม เป็นต้น การดูแลรักษาตนเองของผู้สูงอายุเบื้องต้นโดยการซื้อยารับประทานเอง ไปรับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงพยาบาลประจำ แต่ถ้ามมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยกลุ่มผู้สูงอายุบางกลุ่มจะอาศัยเพื่อนบ้านในการดูแล เพราะสังคมชนบทจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันหรือจะเป็นญาติพี่น้องกัน ดังนั้นการดูแลเรื่องสุขภาพก็จะมีทั้งพาอาศัยกันและกัน ในการไปรักษาพยาบาลเบื้องต้น ซึ่งแต่ละหมู่บ้านก็จะมีกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คอยดูแลเบื้องต้นโดยจะออกสำรวจประชากรแต่ละครัวเรือนว่ามีกลุ่มผู้สูงอายุ มีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น ถ้าหากมีอาการป่วยเล็กน้อย ๆ น้อย ๆ เช่น มีอาการปวดขา เป็นหวัด ฯลฯ กลุ่มผู้สูงอายุก็จะมีการรักษาด้วยการหาซื้อยารับประทานเอง หรือไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของชุมชน แต่ถ้าบางกรณีถ้ามีอาการค่อนข้างหนักควรที่จะได้รับการตรวจโดยละเอียดแล้วอาจจะมีการส่งตัวไปที่โรงพยาบาลอำเภอปะคำ ซึ่งในการรับการรักษาพยาบาลกลุ่มผู้สูงอายุจะใช้สิทธิบัตรทอง

และด้านความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐและสังคมเพื่อนบ้าน ตำบลหูทาบ จะมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อยู่ 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลหูทาบ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโคกไม้แดงหัวกระสัง สามารถแยกจำนวนบุคลากร โดยที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหูทาบ มีนายบุญเหลือ ยาท้าว เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหูทาบ

มีบุคลากรจำนวน 10 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 1 คน และเพศหญิง 9 คน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนบ้านโคกไม้แดงหัวกระสัง มีนายอัมพร นาเจริญ เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโคกไม้แดงหัวกระสัง มีบุคลากรจำนวน 8 คน โดยแยกเพศชาย 2 คน และเพศหญิง 6 คน ซึ่งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้ง 2 แห่ง ค่อยให้บริการเรื่องการรักษาพยาบาลคนในชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนก็ไปรับการรักษาหรือบริการในการตรวจรักษาเบื้องต้น

ในส่วนของการบริหารส่วนตำบลหูกานบได้ดำเนินการให้การสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุของตำบลหูกานบ โดยมีการจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ มีการจัดโครงการอบรม พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยจะมีการให้ความรู้เรื่องสุขภาพ การใช้ชีวิตประจำวันอย่างไรให้มีความสุข การพาไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ในชุมชนที่มีการบริหารจัดการให้กับผู้สูงอายุ เช่น การพาไปชมโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุก็นจะมีการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ กิจกรรมที่จัดให้กับผู้สูงอายุ ก็จะเป็นการพบปะพูดคุย หรือการสอนให้อาหาร การประดิษฐ์ดอกไม้ทำจากใบเตย การประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ เพื่อเป็นการให้ผู้สูงอายุ ได้กระตุ้นการใช้สมอง มีการพูดคุยกับกลุ่มคนในวัยเดียวกัน และเป็นการใช้เวลาว่างของกลุ่มผู้สูงอายุให้เกิดประโยชน์ องค์การบริหารส่วนตำบลหูกานบ ยังจัดให้มีหน่วยกู้ชีพประจำตำบลเพื่อให้มาช่วยดูแล และนำผู้สูงอายุส่งไปยังสถานรักษาต่าง ๆ นอกจากนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลหูกานบยังได้มีการพัฒนาองค์กรให้เกิดความมั่นคง โดยยึดผลประโยชน์ของประชาชน โดยมีนโยบายในการบริหารและพัฒนา คือ มีการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกลุ่มอาชีพ ให้กับผู้สูงอายุ เพื่อที่จะสามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนมีการช่วยเหลือในด้านคุณภาพชีวิตด้านสุขอนามัย ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการด้านสังคมสงเคราะห์ทุกคน จัดสถานที่ในการให้ผู้สูงอายุได้มีการออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจ ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมอนุรักษ์ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น ประเพณีการแห่เทียนพรรษา ประเพณีการรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุเพื่อให้ลูกหลานได้มีการขอพรจากผู้สูงอายุ หรือ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น ส่วนในด้านสังคมเพื่อนบ้าน กลุ่มผู้สูงอายุตำบลหูกานบทั้ง 6 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่สังคมเพื่อนบ้านมีความสนิทสนมกันเหมือนญาติพี่น้อง ค่อยช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน ในบางเวลาเมื่อเพื่อนบ้านหรือผู้สูงอายุข้าง ๆ บ้านไม่สบาย เจ็บไข้ได้ป่วยก็จะมีการพียงพาอาศัยในการพาไปรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือมีการพาไปที่โรงพยาบาลประจำ เพราะส่วนใหญ่สังคมคนชนบทเป็นสังคมที่ใกล้ชิด สามารถที่จะฝากลูก หลาน หรือ ปู่ ย่า ตา ยาย ให้เพื่อนบ้านช่วยดูแลกันได้

สำหรับด้านอาชีพและการหารายได้ การประกอบอาชีพและการหารายได้ของผู้สูงอายุ จำนวน 6 หมู่บ้านในตำบลหูกานบนั้น ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

- 1) ทำไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกพืชไร่ ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา ข้าวโพด ปาล์ม
- 2) ทำนา ส่วนใหญ่แล้วพบว่ามีการทำงานแบบนาปี แต่จะมีพื้นที่บางส่วนของทำนาปรัง เพราะพื้นที่นาอยู่ใกล้กับคลองชลประทาน
- 3) ปศุสัตว์นั้นผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีการเลี้ยงโค กระบือ สุกร ไก่พันธุ์ กบ และปลาในบ่อ
- 4) พืชผักสวนครัวต่าง ๆ เช่น ผักชี ต้นหอม มะนาว ตะไคร้ พริก เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังได้มีส่วนร่วมกับชาวบ้านในวัยต่างๆ ของตำบลหูกานบในการรวมกลุ่มอาชีพ การสานตะกร้า ยามว่างจากการทำไร่ทำนา และผู้สูงอายุยังประกอบอาชีพรับจ้าง โดยมีทั้งการรับจ้างทั่วไปภายในหมู่บ้าน และตามต่างจังหวัด

จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุจำนวน 6 หมู่บ้านในตำบลหูก้านนั้น ยังต้องมีการดิ้นรนเพื่อปากท้องของตนเองและคนในครอบครัว ซึ่งบางครอบครัวผู้สูงอายุบางท่านเปรียบเสมือนเสาหลักของครอบครัว เหตุเพราะบุตรหลานส่วนใหญ่เข้าไปประกอบอาชีพในเมืองหลวง และต่างจังหวัด จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องทำหน้าที่ดูแลครอบครัวและหารายได้เพิ่มเติมเพื่อใช้จ่ายภายในครอบครัว นอกจากรายได้ที่ผู้สูงอายุได้จากการประกอบอาชีพแล้วยังมีเงินได้ที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐในรูปแบบเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นรายเดือนๆ ละ 600 บาท และผู้สูงอายุบางกลุ่มได้รับเงินจากบุตรหลานที่ส่งให้ในแต่ละเดือนเฉลี่ย 2,000 - 10,000 บาทต่อเดือน เพื่อนำมาใช้จ่ายต่างๆ ภายในครอบครัว อาทิเช่น เลี้ยงดูหลานๆ ในวัยเรียน ส่งใช้หนี้ทั้งหนี้ภายในระบบและนอกระบบ ซึ่งเป็นหนี้ที่เกิดจากผู้สูงอายุเอง และบุตรหลานสร้างขึ้นด้วย ส่วนค่าใช้จ่ายสิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ ได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าโทรศัพท์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นค่าใช้จ่ายในการทำเกษตรกรรม เช่น ซื้อปุ๋ย พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุ จำนวน 6 หมู่บ้าน ในตำบลหูก้านนั้น ส่วนใหญ่ยังต้องประกอบอาชีพและหารายได้เพื่อจุนเจือครอบครัวให้สามารถอยู่รอดได้ ถึงแม้จะมีเงินได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเงินที่บุตรหลานส่งให้ในแต่ละเดือน ก็ยังไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายภายในครอบครัว ทำให้ผู้สูงอายุบางกลุ่มต้องประกอบอาชีพเสริมนอกจากในแต่ละช่วงการทำเกษตรกรรม เช่น นอกจากฤดูกาลทำนาผู้สูงอายุยังออกไปรับจ้างทั้งภายในหมู่บ้าน ภายในนอกหมู่บ้านและมีบางกลุ่มไปต่างจังหวัด เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอในการยังชีพในแต่ละวัน และการเลี้ยงดูหลาน

และสำหรับในด้านหนี้สินและการใช้จ่าย/การบริหารจัดการเงิน ส่วนในการชำระหนี้สินของกลุ่มผู้สูงอายุนี้ ส่วนใหญ่กลุ่มผู้สูงอายุจะมีหนี้สินทั้งภายในระบบและนอกระบบ อันเกิดจากตัวผู้สูงอายุเอง และบุตรหลานสร้างขึ้น หนี้ภายในระบบ เช่น หนี้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หนี้จากกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น และหนี้นอกระบบที่กลุ่มผู้สูงอายุเป็นหนี้ได้แก่ การกู้ยืมจากนายทุนในพื้นที่ หนี้จากการยืมเพื่อนบ้าน หนี้จากลีสซิ่งและไฟแนนซ์ เป็นต้น ในการเป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบนั้นเกิดจากการนำเงินมาใช้ในการทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น การซื้อปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ต่างๆ พันธุ์สัตว์ พันธุ์พืช อาหารสัตว์ ค่าจ้างแรงงานในการเตรียมดินในการทำนา โดยการไถกลบ ไถหว่าน การจ้างรถไถ นอกจากนี้ยังต้องใช้เงินในการทำไร่โดยการซื้อพันธุ์พืชต่างๆ การซื้อปุ๋ย ค่าจ้างแรงงานอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการนำเงินก้อนบางส่วนใช้ในการส่งบุตรหลานไปทำงานยังต่างประเทศ และเงินบางส่วนยังจำเป็นต้องนำมาใช้จ่ายภายในครัวเรือน จะเห็นได้ว่าการเป็นหนี้ของกลุ่มผู้สูงอายุไม่ได้นำมาใช้จ่ายเฉพาะตนเองเท่านั้น แต่นำมาใช้ทั้งในด้านเกษตรกรรม ในการทำนา ทำไร่ ทำสวน การส่งเสียบุตรหลาน การใช้จ่ายในครัวเรือน การจ่ายค่าสาธารณูปโภคต่างๆ การชำระหนี้ทั้งในระบบ และนอกระบบ ซึ่งเงินที่นำมาชำระหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบนั้นมาจากการทำนา ทำไร่ ทำสวน บุตรหลานส่งให้ และเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอีกด้วย จากรายได้ของผู้สูงอายุที่ได้รับในรูปแบบต่างๆ กับภาระหนี้สินที่เกิดขึ้นนั้น กลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายรับไม่เพียงพอต่อรายจ่ายที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสินทั้งจากภายในระบบและภายนอกและมักกลุ่มผู้สูงอายุบางส่วนที่มีรายรับจากบุตรหลานที่ส่งเงินมาให้เพียงพอต่อการใช้จ่าย เงินจากทำเกษตรกรรมและจากเบี้ยยังชีพนั้น ส่งผลให้กลุ่มผู้สูงอายุดังกล่าวมีเงินเหลือเก็บและออม จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้สูงอายุส่วนน้อยที่จะมีเงินเก็บและออมได้

จากการศึกษาข้อมูลกลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 6 หมู่บ้าน ในตำบลหูก้านนั้น สามารถทราบได้ว่ากลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่ถึงแม้จะมีรายได้ทั้งจากการทำเกษตรกรรม เบี้ยยังชีพจากหน่วยงานของรัฐ และจากบุตรหลานส่งให้แล้วนั้น การใช้เงินของกลุ่มผู้สูงอายุจากเงินที่มีอยู่นั้นบางกลุ่มมีความพอเพียง และบางกลุ่มไม่พอเพียงต่อความเป็นอยู่ ถึงแม้กลุ่มผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มที่มีความพอเพียงและไม่พอเพียงต่อความเป็นอยู่นั้นจะมีการดำรงชีพด้วยการกินอยู่แบบอย่างง่ายแล้ว

เช่น การปลูกพืชผัก ผลไม้ไว้กินเอง ถ้ามีมากพอเหลือกินแล้วจึงแบ่งไปขายเพื่อเพิ่มรายได้แล้วนั้น การที่บุตรหลานให้การดูแลเอาใจใส่ และไม่เพิ่มภาระให้กับผู้สูงอายุ นั้น จะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยการปลดหนี้ มีใช้จ่ายได้อย่างเพียงพอ และมีความสุขในบั้นปลายชีวิตอีกด้วย

2. สำหรับแนวทางการจัดการอาชีพเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหุทาบ อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ นั้น พบดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการศึกษาความต้องการอาชีพเสริมจากกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า มีความต้องการอาชีพเสริมจากกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยบริเวณรอบมหาวิทยาลัย ราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ จัดอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้

2.1.1 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพแบบใดในการดำรงชีพ จากการศึกษาวิจัยผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหุทาบ อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าผู้สูงอายุส่วนมากไม่ได้รับศึกษาตามระบบที่สูงมากนัก ดังนั้นส่วนมากยึดอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา ซึ่งองค์ความรู้จากการทำเกษตรก็ถูกถ่ายทอด บ่มเพาะถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นและยังคงใช้ความรู้ความสามารถด้านการเกษตรเลี้ยงชีพมาจนถึงปัจจุบันแต่มีการพัฒนาการเกษตรชนิดใหม่ๆเข้ามาจากเดิมที่เคยปลูกเฉพาะข้าว และ มันสำปะหลัง ก็เริ่มมีการปลูกข้าวโพด อ้อย และ ยางพาราเข้ามาเพิ่มเป็นการเพิ่มรายได้ อีกทั้งยังเป็นการทำเกษตรแบบทันสมัยคือมีการปลูกพืชหมุนเวียนมากขึ้นซึ่งหากเป็นสมัยก่อนอาจจะต้องรอรายได้จากข้าวเพียงอย่างเดียวแต่สมัยนี้ยังสามารถมีรายได้เสริมระหว่างฤดูเก็บเกี่ยว ช่วยสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุได้มากขึ้น ซึ่งส่วนมากแล้วผู้สูงอายุทั้งหมดมีอาชีพ ทำการเกษตรเป็น ร้อยละ 50 โดยประมาณเลี้ยงหลานอยู่ที่บ้าน ร้อยละ 20 ทำไร่ ทำสวน และ ร้อยละ 20 ทำนา และ ร้อยละ 5 รับจ้างทั่วไปทั้งนอกและในหมู่บ้านร้อยละ 5 โดยประมาณอาศัยเพื่อนบ้านช่วยเหลือจนเจือซึ่งผู้สูงอายุที่รับจ้างและต้องอาศัยเพื่อนบ้านในชุมชนนั้นเป็นกลุ่มที่ไม่มีที่ดินทำกินเหลือในปัจจุบันจึงไม่สามารถทำการเกษตรได้อย่างผู้สูงอายุที่ยังคงมีที่ดินทำการเกษตรอยู่

2.1.2 อาชีพปัจจุบันสามารถเพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือนของผู้สูงอายุหรือไม่ จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหุทาบ อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์นั้นมีรายจ่ายต่อครัวเรือนโดยแยกประเภทรายจ่ายเป็น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ายารักษาโรค ค่าอาหาร ค่าผ่อนรถ ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าส่งลูกหลานไปโรงเรียน ค่าลงทุนด้านการเกษตร ตกรายจ่ายต่อครัวเรือนโดยประมาณ ครัวเรือนละ 30,000 – 50,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายจ่ายที่สูงมากเมื่อเทียบกับรายรับเข้ามาในแต่ละเดือนของครอบครัวผู้สูงอายุ นอกจากรายรับได้รับรายได้จากการดำรงชีพการเกษตรแล้วยังมีรายได้จากเบี้ยยังชีพจากภาครัฐ ส่วนหนึ่งมาจากลูกหลานให้รายเดือนส่วนรายได้จากการเกษตรได้จากการปลูกข้าวเป็นหลัก รองลงมาคือ ปลูกอ้อย ปลูกมัน ปลูกข้าวโพด และ ยางพาราก็เป็นไปตามฤดูกาลไม่สามารถนำมาคำนวณเป็นรายได้หลักประจำเดือนได้เมื่อเทียบกับรายจ่ายที่มีเข้ามาทุกเดือน โดยเฉพาะยางพารานั้นเป็นการปลูกโดยไม่ได้หวังผลรายปีได้ เหตุผลดังกล่าวที่ว่ามาทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงอยากมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้เสริมในแต่ละเดือนเพื่อเป็นการลดภาระและเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวแล้วยังได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อย่างพอเพียงด้วย

2.1.3 ผู้สูงอายุอยากให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลเรื่องอาชีพเสริมอย่างไร จากการศึกษา พบว่าผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือบางส่วนจากภาครัฐที่เข้ามาช่วยเหลือจากเป็นประจำคือ เรื่องได้รับเบี้ยผู้สูงอายุยังชีพประจำเดือน แบ่งได้ตามเกณฑ์ดังนี้ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปได้รับเบี้ย 600 บาทต่อเดือน ผู้สูงอายุ 70- 80 ปีขึ้นไปได้รับเบี้ย 800 บาทต่อเดือนผู้สูงอายุ 90 ปีขึ้นไปได้รับเบี้ย 10,000 บาทต่อเดือน

ซึ่งผู้สูงอายุจะได้รับเบี้ยจากภาครัฐทุกคนตามอายุ โดยมีการจ่ายผ่าน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตพื้นที่เป็นผู้จัดสรรมาให้ตามครัวเรือนและอีกสิ่งหนึ่งที่ภาครัฐได้เข้ามาสนับสนุนคือการเปิดศูนย์เรียนรู้กิจชีพอาชีพชุมชนเพื่อคอยอำนวยความสะดวกให้กับชาวชุมชนและผู้สูงอายุหากเกิดเหตุการณ์ขึ้นจะได้ช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้ยังมีระบบรักษาพยาบาลซึ่งสถานพยาบาลที่ใกล้กับพื้นที่วิจัยก็มีทั้งภาครัฐ เช่น โรงพยาบาลประจำ คลินิกชุมชน สถานีอนามัยชุมชน รพสต. และในชุมชนยังมีร้านขายยาในชุมชน ซึ่งการเข้ารับบริการจากสถานพยาบาลภาครัฐผู้สูงอายุสามารถใช้ผ่านบัตรทองที่สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้ารับบริการจากสถานพยาบาล ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายจึงทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการดูแลเรื่องสวัสดิการขั้นพื้นฐานของประชาชนส่วนสิ่งที่ผู้สูงอายุที่อยากให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนเพิ่มเติมคือเรื่องของอาชีพเสริมต่างๆ ที่ผู้สูงอายุจะสามารถประกอบอาชีพเสริมที่บ้านได้โดยไม่ต้องเดินทางไปหน่วยงานข้างนอกชุมชน อยากให้ภาครัฐสนับสนุนด้านวิทยากรแนะแนวอาชีพเสริมเช่นจัดให้มีการอบรมและสามารถสร้างรายได้ปัจจุบัน อาทิ การสานตะกร้าจากชองกาแพ ทอเสื่อจากต้นไผ่ ทำพวงหรีด การทำดอกไม้จันทน์ และหัตถ์ลาดจำหน่ายสินค้านอกหมู่บ้านได้ด้วย ซึ่งผู้นำชุมชนก็มีการประสานรับปากว่าจะจัดหาวิทยากรมาสอนให้ในอนาคตต่อไป นอกจากนี้ยังมีโครงการจากภาครัฐที่ส่งตรงมายังชุมชนผ่านการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ อีกตามปีงบประมาณในการดูแลเรื่องสาธารณสุข และความเป็นอยู่ของชาวชุมชนในภาพรวม

2.1.4 อาชีพเสริมที่ผู้สูงอายุต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือคืออะไรจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนมากมีความต้องการอาชีพเสริมสร้างรายได้ประเภทที่สามารถทำได้ที่บ้านในเวลาว่าง หรือ เวลาที่นอกเหนือจากงานประจำ เช่น รับทำดอกไม้จันทน์ สานตะกร้าจากชองกาแพ ทอเสื่อจากต้นไผ่ ทำพวงหรีด แปรรูปเสื่อเป็นแบบต่างๆ เช่น ที่รองแก้ว ที่รองจาน กระเป๋า เป็นต้น เพื่อส่งออกไปยังตลาดนอกหมู่บ้านเพื่อนำรายได้เข้ามาในชุมชน แต่จากการศึกษาก็ยังพบปัญหาที่สำคัญในการที่จะมีอาชีพเสริมดังกล่าวเนื่องจากวัยของผู้สูงอายุและเวลาที่ว่างไม่ตรงกันทำให้ไม่สามารถหาเวลาในการเรียนรู้พร้อมกันได้และอีกประการหนึ่งคืออาชีพเสริมที่ผู้สูงอายุต้องการไม่สามารถเรียนรู้หรือจัดทำได้เลยเนื่องจากเป็นงานฝีมือต้องมีการจัดหาวิทยากรที่มีความรู้และความสามารถมาสอนก่อนจึงจะสามารถประกอบอาชีพเสริมได้ซึ่งจากการศึกษาวิจัยและนำเสนอแบบมีส่วนร่วมทางผู้นำชุมชนและภาครัฐก็มีการประสานรับปากว่าจะจัดหาวิทยากรมาสอนให้ในอนาคตต่อไป นอกจากนี้ยังมีโครงการจากภาครัฐที่ส่งตรงมายังชุมชนผ่านการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ อีกตามปีงบประมาณ ส่วนแนวทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์อันเกิดจากอาชีพเสริมของผู้สูงอายุปัจจุบันก็แบ่งออกเป็นกลุ่มหลักๆ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นการรับวัตถุดิบมาจากด้านนอกแล้วรวมกลุ่มการผลิตแล้วส่งออกไปในนามกลุ่มผ่านตัวแทนภาครัฐ ส่วนอีกกลุ่มเป็นการรับมาจากด้านนอกเช่นกันแต่มีกลุ่มนายทุนเข้ามารับซื้อโดยตรงจากนอกจากเรื่องของการจัดหาวิทยากรเข้ามาสอนเสริมแล้วผู้สูงอายุยังต้องการต้องการให้พาไปศึกษาดูงานในชุมชนหรือหมู่บ้านอื่นๆ ที่มีการให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริมและประสบผลสำเร็จเพื่อเป็นเครือข่ายและแนวทางในการประกอบอาชีพเสริมด้านต่างๆ อีกด้วย

2.1.5 ผู้สูงอายุมีแหล่งทุนจากไหนในการจะนำมาลงทุนประกอบอาชีพเสริม จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุมีแหล่งทุนที่สามารถนำมาใช้ในการประกอบอาชีพหลักและเสริมหลายทางโดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) กู้ผ่านนอกระบบ ละการกู้ผ่านธนาคารหลัก 2 ธนาคารได้แก่ธนาคารออมสินและธนาคารกรุงไทย

โดยจากการศึกษาสอบถามพบว่าการกู้ยืมเงินส่วนใหญ่แล้วหาผ่านระบบธนาคารจะเป็นการให้ลูกหลานเป็นผู้กู้เงินมาให้แต่หากให้ผู้สูงอายุดำเนินการเองจะเป็นการกู้เงินผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เพราะมีการลงทะเบียนชาวนาสามารถใช้ที่นา ที่สวน ที่ไร่ เป็นหลักฐานในการขอกู้ได้ อีกทางหนึ่งคือการกู้ยืมระบบเพราะการกู้ยืมระบบจะเป็นการกู้ยืมจากนายนายทุนคนในชุมชนซึ่งผู้สูงอายุรู้จักและคุ้นเคยจึงสามารถกู้ยืมโดยไม่ต้องมีการค้ำประกันใดๆ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงถือว่ามีแหล่งเงินทุนสำรองจากหลากหลายที่

2.1.6 ผู้สูงอายุต้องการให้การสนับสนุนด้านใดเป็นพิเศษหรือไม่ จากการศึกษา พบว่าร้อยละ 50 โดยประมาณผู้สูงอายุอยากให้ทางภาครัฐช่วยในเรื่องการชะลอหนี้สินหรือประนอมหนี้ในระบบให้เพื่อที่จะได้มีเงินออมในการหมุนเวียนในครัวเรือนเพื่อที่จะได้มีเงินในการใช้จ่ายในครัวเรือนคล่องตัวขึ้นนอกจากประเด็นที่กล่าวมาแล้วข้างต้นผู้สูงอายุยังอยากให้มีการจัดตั้งลักษณะของโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันในเวลาว่างจากงานหรือภารกิจประจำ โดยโรงเรียนผู้สูงอายุดังกล่าวอยากให้เป็นลักษณะของการรวมกลุ่มผู้สูงอายุมาทำกิจกรรมร่วมกัน มาเรียนรู้เรื่องอาชีพเสริมร่วมกัน เป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายของสินค้าหรือของที่ระลึกชุมชนอันเกิดจากการผลิตในลักษณะอาชีพเสริมของผู้สูงอายุ และหากสามารถทำได้ก็อยากให้มีการแสวงหาความร่วมมือเพื่อนขยายเครือข่ายไปหลายๆชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมกันในเรื่องของการเรียนรู้อาชีพเสริมลักษณะต่างๆตามความถนัดของผู้สูงอายุแต่ละคนเพื่อนสร้างรายได้ต่อไป

3. ด้านแนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมจากกลุ่มผู้สูงอายุ ด้านแนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมจากกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยบริเวณรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ตั้งนี้อาชีพเสริมรูปแบบใดบ้างที่จะเหมาะสมกับผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหูก้าน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์พบว่าอาชีพเสริมที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุต้องสามารถทำได้ที่บ้านและสามารถทำได้ในเวลาว่างจากอาชีพหลัก และสามารถสร้างรายได้เสริมจากรายได้หลักจากการทำการเกษตรและด้วยวัยของผู้สูงอายุ สภาพแวดล้อมรอบตัว รวมถึงกิจวัตรประจำวันแล้วอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุต้องเป็นงานประดิษฐ์ต่างๆเพราะกลุ่มงานประดิษฐ์สามารถทำได้ที่บ้าน อุปกรณ์หาง่าย และสามารถถือไปในที่ต่างๆได้ง่ายและอุปกรณ์ส่วนใหญ่เป็นของที่สามารถจัดหาหรือหาได้ง่ายๆในชุมชนอีกทั้งกระบวนการประดิษฐ์ก็ไม่ยากเกินความสามารถของผู้สูงอายุ สามารถทำได้ระหว่างวัน ต้นทุนในการผลิตไม่สูง สามารถขายทำรายได้จริง เช่น รับประทานดอกไม้จันทน์ สานตะกร้าจากของกาแฟ ทอเสื่อจากต้นไผ่ ทำพวงหรีด แปรรูปเสื่อเป็นแบบต่างๆ เช่น ที่รองแก้ว ที่รองจาน กระเป๋า เป็นต้น

4. แนวทางใดที่ภาครัฐจะสามารถเข้ามาช่วยเหลือผู้สูงอายุด้านอาชีพเสริมได้บ้าง จากการศึกษาพบว่า

4.1 ผู้สูงอายุต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือในการจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้หรือไม่ก็หาช่องทางในการชะลอหนี้สินเดิม เพื่อผู้สูงอายุและครอบครัวสามารถมีรายได้หมุนเวียนในครัวเรือนแต่ละเดือนคล่องตัวขึ้นอันเนื่องจากรายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือนสูงมาก นอกจากนี้ยังต้องการให้ภาครัฐจัดหาวิทยากรด้านการสอนทำอาชีพเสริมแบบง่ายๆแต่สามารถทำรายได้จริงๆเข้ามาสอนผู้สูงอายุในพื้นที่ทำงานงานประดิษฐ์ต่างๆที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ไม่ยากนักและสามารถทำได้เองในเวลาว่างเพื่อสร้างรายได้เสริมจากรายได้หลักและช่วยผ่อนแรงลูกหลานที่ทำงานประจำได้บ้าง รวมถึงการจัดหาตลาดรองรับผลผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้กับผู้สูงอายุอีกด้วยซึ่งประเด็นเหล่านี้หน่วยงานภาครัฐในชุมชนก็ได้รับข้อมูลไปจัดหาและดำเนินการเพิ่มเพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้สูงอายุนอกเหนือจากโครงการประจำปีที่เสริมเข้ามาด้านคุณภาพชีวิตของชาวชุมชน

4.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์มีแนวทางอย่างไรในการช่วยผู้สูงอายุประกอบอาชีพเสริม จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์มีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ดังนี้

ดังนั้นในพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์นั้นถือเป็นชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สาขาปะคำ ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ก็ได้มีการสนับสนุนในเรื่องของการสร้างองค์ความรู้ด้านต่างๆ การให้บริการข่าวสารด้านต่างๆ ให้กับชุมชนโดยรอบเพื่อพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนด้านสถานที่ให้เกิดการรวมกลุ่มจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมรวมกลุ่ม อาชีพเสริม กิจกรรมให้ความรู้ แหล่งเรียนรู้ โดยให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถติดต่อและใช้สถานที่ได้ทุกเวลา นอกจากด้านสถานที่แล้วยังมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ยังสนับสนุนด้านวิทยากรให้ความรู้ด้านต่างๆ โดยให้คณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญด้านต่างๆ เข้ามาให้ความรู้ผ่านการจัดโครงการทั้ง ภาครัฐและโครงการผ่านมหาวิทยาลัย รวมถึงการศึกษาวิชาชีพด้านต่างๆ กับชุมชนและยังให้หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ สามารถนำผลของการศึกษาวิจัยไปร่วมพัฒนาชุมชนและผู้สูงอายุรวมถึงชาว ชุมชนให้ได้รับประโยชน์จากผลการวิจัยอย่างแท้จริงตามความเหมาะสมด้านต่างๆ อีกด้วย

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนโดยรอบนั้น จากการศึกษาพบว่า นอกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ยังสนับสนุนด้านวิทยากรให้ความรู้ด้านต่างๆ แล้วชาวชุมชนและชุมชนใกล้เคียงควรเข้ามามีส่วนร่วมแบบเครือข่ายเพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งและสามารถพัฒนาต่อยอดไปยังลูกหลานในชุมชนให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ยั่งยืนโดยเน้นการพัฒนาทั้งทางด้านชุมชนกันเองดูแลกันเองรวมถึงการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ เพื่อให้เกิดเป็นผลที่เป็นรูปธรรม

4.4 ผู้สูงอายุอยากให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลือเรื่องการสร้างอาชีพเสริมอย่างไร จากการศึกษา พบว่าชาวชุมชนและผู้สูงอายุอยากมีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนเช่นกันหากแต่พบว่าปัจจุบันในพื้นที่วิจัยยังมีการสนับสนุนจากน้อยจากภาคเอกชนอันเนื่องมาจากพื้นที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งตัวเมืองและแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นพื้นที่ที่ภาคเอกชนมีจำนวนมากและสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่า ดังนั้น ณ ปัจจุบันในพื้นที่จึงยังมีเพียงหน่วยงานภาครัฐที่สามารถเข้ามาช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตามงบประมาณโดยความช่วยเหลือออกมา ในรูปของโครงการต่างๆ ของรัฐ ส่วนในเรื่องการขอความร่วมมือกับเอกชนในการเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้ จึงอยู่ในระยะของการแสวงหาอยู่ผลที่เป็นรูปธรรมจึงยังไม่เกิดขึ้นเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับผลของโครงการต่างๆ ของภาครัฐเป็นรูปธรรมมากกว่ามาก ซึ่งเรื่องนี้ได้ชาวชุมชนและผู้สูงอายุตระหนักดีถึงเหตุผลดังกล่าว และได้ฝากเรื่องการสร้างเครือข่ายกับภาคเอกชนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้นำไปพิจารณาในการแสวงหาความร่วมมือจากภาคเอกชนเข้ามาเพิ่มเติมต่อไป

5. ในด้านการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ จากการศึกษาแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับบริบทผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ในพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหูก้านบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนมากอยู่ในวัยผู้สูงอายุตอนต้น (Elder) อายุระหว่าง 61-69 ปี รายได้หลักมาจากสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เดือนละ 600 บาทต่อคน และรายได้ส่วนใหญ่มาจากลูกหลาน แต่ผู้สูงอายุในช่วงระหว่าง 61-69 ปีบางคนสุขภาพร่างกายแข็งแรง ยังมีความสามารถในการรับจ้างทั่วไปเพื่อหารายได้เพิ่มในครอบครัวได้แต่ในขณะที่บางบ้านต้องดูแลบ้าน และเลี้ยงหลาน ผู้สูงอายุโดยทั่วไปมีภาระที่ต้องรับผิดชอบดูแลลูกหลานและสมาชิกในครอบครัวเป็นหลัก อันนำไปสู่ความกังวลใจและปัญหาในการทำงาน เพื่อหารายได้เพิ่มขึ้นเพราะมีภาระในการดูแลครอบครัว ความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับสมาชิกในครอบครัว ผู้สูงอายุยังคงทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัว หุงข้าว ทำกับข้าว รอลูกหลาน รายจ่ายต่างๆ ค่าน้ำ ค่าไฟ กิจกรรมและความสัมพันธ์กับชุมชนหรือหน่วยงานราชการ

คือ การปฏิบัติศาสนกิจที่วัด การทำบุญ กิจกรรมที่วัดตามหน้าเทศกาล การท่องเที่ยว ทัศนจร ตามที่หน่วยงาน อบต.ตำบลหุทำนบ จัดให้สำหรับผู้สูงอายุ สะท้อนถึงระดับความสัมพันธ์ทางสังคม ระหว่างผู้สูงอายุกับ หน่วยงานราชการ ได้ทราบสภาพปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ โดย แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

5.1 ด้านการอบรม กลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ตำบลหุทำนบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการ อบรมกลุ่มผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยทาง อบต.หุทำนบ เป็นผู้จัดโครงการ โดย ในโครงการเป็นการนำพาผู้สูงอายุ ตำบลหุทำนบ ไปศึกษาดูงานทางด้านผู้สูงอายุ การเสริมสร้างอาชีพ เพิ่ม รายได้ การจัดการตัวเอง การดูแลตัวเองให้มีความรู้เรื่องการป้องกันโรค ความดัน เบาหวาน อัมพฤกษ์ อัม พาร ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพอนามัย อาหารและโภชนาการของผู้สูงอายุ กิจกรรมนันทนาการ/ผู้สูง อายุร่วมกันออกกำลังกาย ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองในด้านโภชนาการ การฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจให้แข็งแรง จะทำให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสทางสังคมที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยัง เป็นการฟื้นฟูสุขภาพของผู้สูงอายุ การได้มีกิจกรรมร่วมกัน ช่วยให้เกิดการคลายเหงาและทำให้มีความสุข ในชีวิตมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง ยังมีโครงการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ จัดโดย รพสต. ตำบลหุทำนบ ที่ให้การ อบรมเกี่ยวกับ การดูแลตนเองการดูแลเรื่องสุขอนามัย อาหารการกิน ให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง รวมถึง การตรวจสุขภาพจาก อสม.ของหมู่บ้านนั้นๆ ในการชั่งน้ำหนัก วัดความดัน โรงประจำตัว

5.2 ด้านความรู้ นั้น ผู้สูงอายุได้รับเรื่องการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ การจัดการกระบวนการ การใช้ ชีวิตให้มีคุณค่า การเสริมสร้างงานอาชีพในเวลาว่างนอกเหนือจากการทำการเกษตร การบริหารการใช้จ่าย ในครัวเรือน การเสริมอาชีพด้วยการเลี้ยงปลา ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพอนามัยการป้องกันโรคในวัยสูง อายุความดัน เบาหวาน อัมพฤกษ์อัมพาต

5.3 ด้านหน่วยงานนั้น หน่วยงานที่จัดการในการเพิ่มองค์ความรู้ให้กับผู้สูงอายุ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อบต.หุทำนบ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหุทำนบ ทีม อสม.ในแต่ละหมู่บ้าน

5.4 ด้านปัญหาในการจัดการความรู้ นั้น ปัญหาในการจัดการความรู้ให้กับผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ตำบล หุทำนบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

6. ผลการวิเคราะห์การจัดการความรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ตำบลหุทำนบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สภาพปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุและนำข้อมูลมา วิเคราะห์สร้างการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ ในด้านกระบวนการทำงาน องค์ความ รู้หรือโครงการส่วนใหญ่จะดำเนินงานในชุมชนที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมได้สะดวก โดยมีผู้สูงอายุเป็นกลุ่ม เป้าหมายหลัก กลุ่มรองลงมาคือ ครอบครัวของผู้สูงอายุ โดยวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ของการจัดการองค์ความ รู้ที่จัดขึ้นต้องการให้เกิดการดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยใช้ ครอบครัวและชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงาน แต่มีบางองค์ความรู้อย่างการสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุ จะ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมที่มี โดยมุ่งให้ผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบล หุทำนบ ได้ตระหนักเห็นคุณค่าของตนเองที่ยังสามารถมีแรงในการทำงานเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว อีกช่องทางหนึ่ง และสามารถถ่ายทอด ประสบการณ์ที่กลุ่มผู้สูงอายุได้สะสมมา อย่างมีคุณค่าให้แก่ชุมชนนำ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อครอบครัว และชุมชน ต่อไป ในบางองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ อนามัย จะมีวัตถุประสงค์การจัดการความรู้ที่ต้องการเพิ่มความรู้ให้ผู้สูงอายุในการดูแลตนเอง ารดูแลสุขภาพอาหาร การกินรวมไปถึงการออกกำลังกายให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง การจัดการองค์ความรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต ให้กับผู้สูงอายุ ยังรวมไปถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับ รายรับ-รายจ่าย การเสริมสร้างวินัยในการใช้จ่าย และส่งเสริมค่านิยมในการออมเพื่อสะสมเป็นทุนสำหรับผู้สูงอายุ โดยการจัดการองค์ความรู้ทั้งหมด

ต้องการให้ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในพื้นที่ตำบลหูก้านนั้น สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนได้ด้วยตนเอง โดยทั้งหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น วิธีการทำงานส่วนใหญ่จะใช้การดึงภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมกับผู้สูงอายุ โดยในส่วนหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมกับผู้สูงอายุของแต่ละองค์ความรู้ที่แตกต่างกันไป โดยมีผู้สูงอายุเป็นผู้มีส่วนร่วมในฐานะผู้มีส่วนร่วมในฐานะผู้รับประโยชน์ตามการจัดการความรู้ในด้านต่างๆ และทุกภาคส่วนอื่น ๆ จะมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ร่วมดำเนินการ ด้านผลิตและผลลัพธ์ผลิตจากการจัดการองค์ความรู้ จะเน้นที่การทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ ผลลัพธ์ของการจัดการองค์ความรู้ จะเป็นการสร้างความเข้มแข็ง การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุและครอบครัวอีกด้วย

อภิปรายผล

จากข้อสรุปของการวิจัยนั้น จะพบตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ข้อค้นพบประการที่ 1 พบว่า สภาพการเป็นอยู่ของชุมชนบริเวณรอบๆ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่ตั้งอยู่ที่อำเภอปะคันธ์ มีสภาพการเป็นอยู่ลักษณะเหมือนการเป็นอยู่แบบเดิม กล่าวคือ ในด้านลักษณะการสร้างบ้านส่วนใหญ่จะเป็นบ้าน 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นปูน ชั้นบนเป็นไม้ ส่วนน้อยที่จะสร้างเป็นปูนทั้งหมด และเป็นรูปทรงแบบทันสมัย รั้วบ้านจะเป็นลักษณะเป็นรั้วลวดหนาม มีพื้นที่บริเวณบ้านกว้าง เพราะระดับราคาที่ดินยังไม่สูงนัก ไร่ละไม่ถึงแสนบาท ในช่วงปี 2560 ซึ่งในปีต่อไปอาจขยับมากกว่านี้ สำหรับวัฒนธรรมการเป็นอยู่ ทั้งหมดเป็นเมืองพุทธ โดยจะมีการทำบุญตักบาตรตอนเช้า และเข้าวัดฟังธรรมในช่วงวันพระ มีประเพณีวัฒนธรรมอื่นๆ ตามรูปแบบเมืองพุทธ วัฒนธรรมด้านอาหารนั้น ส่วนใหญ่เป็นอาหารอีสาน เช่น ปลาร้า ปลาจ่อม ส้มตำ ต้มยำไก่ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ มัญชิรัตน์ เอกศักดิ์ศิริ (2556) ซึ่งได้วิเคราะห์เอาไว้ว่า คนอีสานมักมีวิถีชีวิตการเป็นอยู่แบบชนบท โดยมีประเพณีเป็นลักษณะเป็นเมืองพุทธ มีการทำบุญตักบาตรตอนเช้า และเข้าวัดฟังธรรมในช่วงวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ส่วนอาหารการกินนั้น มักจะเน้นในลักษณะเค็ม มีการรับประทานอาหารประเภทของดองและของหมักเป็นส่วนใหญ่ เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่ทำมาตั้งแต่โบราณ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2553) ที่ระบุว่า วิถีชีวิตของชุมชนในชนบท มักจะเป็นแบบเรียบง่าย อาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ มีการแบ่งปัน รักใคร่กลมเกลียวกันเหมือนญาติพี่น้อง เพราะการอาศัยอยู่จะมีลักษณะเหมือนอยู่กันแบบเครือญาติ เหมือนนามสกุลเดียวกันทั้งหมด

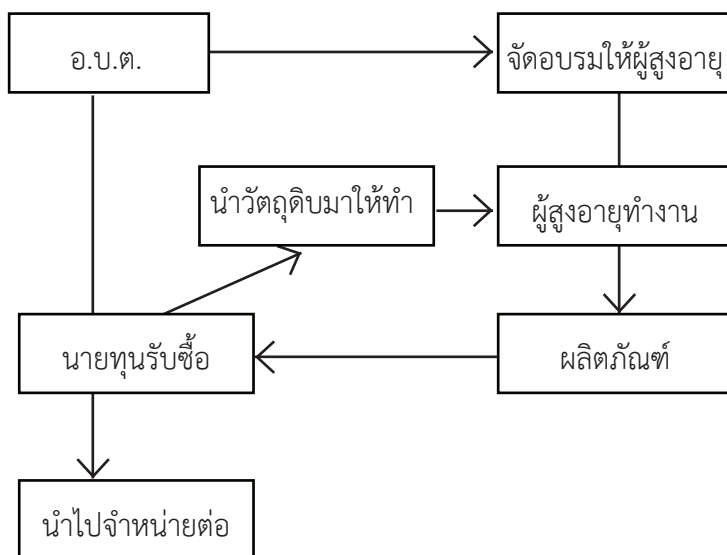
ข้อค้นพบประการที่ 2 แนวทางการจัดการอาชีพเสริมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลหูก้าน อำเภอปะคันธ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่

ประการที่ 1 ส่งเสริมด้านอาชีพที่สามารถทำงานได้ภายในเรือน สาเหตุเพราะผู้สูงอายุหลายคนมีเรี่ยวแรงน้อยลงไม่สามารถทำงานหนักได้นอกบ้าน แต่สามารถที่จะออกกำลังกายและทำงานได้ภายในบ้าน ดังนั้นการส่งเสริมอาชีพประเภทต่างๆ ที่สามารถทำงานได้ภายในบ้านจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีรายได้เสริม เช่น ทำดอกไม้จันทน์ สานตะกร้า เป็นต้น โดยจะต้องมีอาชีพที่มีลักษณะคือ มีผู้มานำวัตถุดิบมาให้ จากนั้นก็สอนให้ผู้สูงอายุได้ทำ และรับซื้อไปเพื่อนำไปจำหน่ายให้

ประการที่ 2 การส่งเสริมเพื่อให้มีการใช้ชีวิตแบบเกษตรพอเพียง โดยที่ผู้สูงอายุทุกท่าน มีประสบการณ์ในเรื่องการปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ ดังนั้น การส่งเสริมเรื่องอาชีพเหล่านี้ โดยมีการวางแผนเพื่อให้มีการดำเนินการแบ่งพื้นที่ในการปลูก และเลี้ยงสัตว์

เพราะวิถีชีวิตการเป็นอยู่ที่เป็นลักษณะนี้จะทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น หากมีการวางแผนในการดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีชา ปาโนรัมย์ (2559) ที่ดำเนินการวิจัยเรื่อง การจัดการองค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในชุมชนนี้มีความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประมาณ 5-10 เปอร์เซ็นต์ มีเพียงร้อยละ 10 ที่ระบุว่ามีความรู้อยู่ 50 เปอร์เซ็นต์ ส่วนผู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสมจำนวน 5 คน มีองค์ความรู้ที่ประมวลได้คือ มีความเพียงพอ ได้แก่ มีการจัดสรรที่ดินเพื่อการเพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ตลอดทั้งปี มีเหตุผลได้แก่ วางแผนปลูกเพื่อการบริโภคและการจำหน่ายโดยมุ่งเน้นการลดต้นทุนในการผลิตได้แก่ การทำปุ๋ยอินทรีย์ด้วยตนเอง และมีภูมิคุ้มกันได้แก่ มีความขยัน อดทนต่อการทำงาน และสุดท้ายคือ ต้องคิดพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่องไปเรื่อย ๆ ส่วนแนวทางในการเพิ่มความเข้มแข็งได้แก่ 1) ควรมีการจัดอบรมเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชาวบ้าน 2) ควรมีการจัดตั้งกลุ่มแนวร่วมเพื่อดำเนินชีวิตภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อต่อสู้กับความยากจน 3) ควรมีการเพิ่มศักยภาพในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวางแผนให้เกิดทั้งการบริโภค และการจำหน่าย 4) ควรมีการส่งเสริมเพื่อให้เกิดตลาดคลองถมระดับหมู่บ้านในเย็นวันใดวันหนึ่ง ดังนั้น จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่า ในกลุ่มผู้สูงอายุที่ตำบลห้วยทาบ ควรมีการส่งเสริมในด้านเกษตรพอเพียง เพราะองค์ความรู้ที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นควรเพิ่มและให้เกิดความตระหนัก

ข้อค้นพบที่ 3 เรื่อง การจัดการความรู้ให้กับผู้สูงอายุ จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยขอถ่ายทอดวิธีการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลห้วยทาบ อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ควรจะเป็นในลักษณะการดำเนินการตามขั้นตอนนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ควรมีการดำเนินการเพื่อให้ผู้สูงอายุมีงานทำ โดยดำเนินการคือ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทับทัน จัดอบรมความรู้ให้กับผู้สูงอายุ พร้อมกับติดต่อ นายทุน เพื่อให้ นำวัตถุดิบมามอบให้กลุ่มผู้สูงอายุดำเนินการผลิต และรับซื้อในราคาที่เหมาะสมและนำไปจำหน่ายที่ตลาด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการดำเนินการวิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อทำการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลห้วยทับทัน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

บรรณานุกรม

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2553). เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต, (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ จำกัด.

มัณฐิรรัตน์ เอกศักดิ์ศิริ. (2556). ปั่นข้าวเหนียวในถิ่นสะตอ : การปรับวิถีชีวิตของเกษตรกรภาคอีสานบนผืนป่าต้นน้ำ ภาคใต้ : กรณีศึกษา บ้านสะพานสอง ตำบลปากทรงอำเภอยะตะใต้ จังหวัดชุมพร. การค้นคว้าอิสระประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร), กรุงเทพฯ : สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปรีชา ปาโนรัมย์. (2559). การจัดการองค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : สถาบันวิจัยและพัฒนา.

